بسم الله الرحمن الرحيم

O Muslimanë ruani agjërimin tuaj

Falenderimi i takon vetëm Allahut, vetëm Atë falenderojmë! I kërkojmë ndihmë, falje dhe mbrojtje nga të këqijat e veteve tona e nga të këqijat e punëve tona. Atë që e udhëzon Allahu nuk ka kush e humb dhe atë që Ai e humb nuk ka kush e udhëzon! Dëshmoj se nuk ka të adhuruar tjetër veç Allahut dhe Muhamedi është rob dhe i dërguar i Tij.

Fjalët më të vërteta janë fjalët e Allahut dhe udhëzimi më i mirë është udhëzimi i Muhamedit sal-l Allahu alejhi ue selem. Gjërat më të këqia janë gjërat e shpikura. Çdo shpikje është bidat, çdo bidat është humbje dhe çdo humbje të çon në zjarr!

E ka përcaktuar Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem mënyrën e njohjes së fillimit të muajit të Ramazanit dhe të daljes së tij dhe të muajve të tjerë hënorë të cilët kanë lidhje me adhurimet Islame në shumë hadithe të cilat janë transmetuar nga një grup sahabësh radi Allahu anhum.

Prej tyre është : 1. **Ebu Hurejreh**, 2. **Ibn Ab-basi**, 3. **Ibn Umeri**, 4. **Hudhejfeh**, 5. **Sa'd Ibn Ebi Uek-kas**, 6. **Ibn Mes'udi**, 7. **Xhabir**, 8. **El Berra Ibn Azib**, 9. **Rafi' Ibn Hadixh**, 10. **Talk Ibn Habib**, 11. **Ebu Bekrah**, 12. **Semurah**, 13. **Adij Ibn Hatim** e të tjerë sahabë radi Allahu anhum [1].

Hadithi i Ibn Umerit dhe Ebu Hurejres radi Allahu anhuma ndodhen tek Buhariu, Muslimi e tek të tjerë. Hadithi i Ibn Ab-basit ndodhet tek Muslimi. Hadithi i Hudhejfes ndodhet në librin e Sun-netit të Ebu Daudit, në librin e En-Nesaiut e tek të tjerë.

Tani po tregojmë tekstet e haditheve të Ebu Hurejres, ibn Umerit, Hudhejfes, Ibn Ab-basit radi Allahu anhum dhe tekstin e hadithit të Aishes radi Allahu anha. Ndërsa tekstet e haditheve të sahabëve të tjerë nuk po i përmendim sepse ato janë të njëjta ose të ngjashme me sa do përmendim këtu.

1. **Hadithi i Ebu Hurejres radi-Allahu anhu.**

Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem ka thënë : "**Kur ta shikoni hënën agjëroni dhe kur ta shikoni atë çeleni. E nëse (**ka re dhe**) nuk e shihni dot atëherë agjëroni tridhjetë ditë**". Transmeton Buhariu, Muslimi dhe En-Nesai.

Në një transmetim ka thënë : Ka thënë Ebul Kasim sal-l Allahu alejhi ue sel-lem : "**Agjëroni kur ta shihni dhe çeleni kur ta shihni e nëse (**ka re dhe**) nuk e shihni dot plotësoni numrin** (e ditëve)". Në një transmetim tjetër thotë : "**Nëse (**ka re dhe**) nuk e shikoni dot plotësoni tridhjetë**". Në një transmetim të En-Nesait ka thënë :

[1] Për më shumë mund të shohësh librin "**Fikhu En-neuazil**" të Bekër Ebu Zejdit 2/191-194. Prej tij i kam nxjerrë këto hadithe me gjithë transmetimet e tyre.

"**Përcaktoni tridhjetë**". E në një transmetim tjetër të En-Nesait ka thënë : "**përcaktojeni**". Në një transmetim tjetër ka thënë : "**Muaji është njëzet e nëntë ose tridhjetë. Kur ta shihni atë agjëroni dhe kur ta shihni çeleni. E nëse (**ka re dhe**) nuk e shihni dot plotësoni numrin**".

2. **Hadithi i Ibn Umerit radi-Allahu anhuma.**

Ka treguar se Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem ka thënë : "**Kur ta shihni atë (**hënën**) agjëroni dhe kur ta shihni atë çeleni e nëse nuk e shihni dot përcaktojeni**". Në një transmetim të Muslimit ka thënë : Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem foli për Ramazanin i takoi dy duart dhe tha : **"Muaji është kështu edhe kështu edhe kështu"** (e bëri me duart e tij tre herë d.m.th. 10+10+9) dhe herën e tretë e mbylli gishtin e madh. Tha : "**Prandaj agjëroni kur ta shihni dhe çeleni kur ta shihni e nëse (**ka re dhe**) nuk e shihni dot përcaktoni tridhjetë** (ditë)". Në një transmetim ka thënë (vetëm) : "**Përcaktojeni atë**".

3. **Hadithi i Ibn Ab-basit radi-Allahu anhuma.**

Ka treguar se Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem foli për Ramazanin dhe tha : "**Mos agjëroni deri sa ta shikoni hënën dhe mos e çelni deri sa ta shihni atë. E nëse (**ka re dhe**) nuk e shihni dot plotësoni numrin tridhjetë**". Transmeton Maliku, Ebu Daudi, Tirmidhiu dhe Nesaiu. Në një transmetim të Nesaiut Ibn Ab-basi ka thënë : Jam çuditur me atë që e fillon muajin para kohe ndërkohë që Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem ka thënë : "**Kur ta shihni hënën agjëroni. Kur ta shihni atë çeleni e nëse nuk e shihni dot plotësoni numrin tridhjetë**". Në një transmetim ka thënë : "**Agjëroni kur ta shihni atë**". Në një transmetim tjetër ka thënë : "**Mos agjëroni para Ramazanit por agjëroni kur ta shihni**". Në një transmetim tek Ebu Daudi ka thënë : "**Mos e prisni muajin me agjërimin e një dite ose dy ditëve. Mos agjëroni deri sa ta shihni e më pas agjëroni deri sa ta shihni**".

4. **Hadithi i Hudhejfes radi-Allahu anhu.**

Ka treguar se Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem ka thënë : "**Mos e agjëroni muajin (**e Ramazanit**) para se të shihni hënën ose para se të plotësoni numrin (**e ditëve**) e më pas agjëroni deri sa të shihni hënën ose të plotësoni numrin** (e ditëve)" [(2)].

5. **Hadithi i Aishes radi-Allahu anha i cili tregon si ka vepruar Profeti sal-l Allahu alejhi ue selem në raste të tilla**.

Ka thënë Aishja radi-Allahu anha : "**Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem e ruante Sha'banin më shumë se çdo muaj tjetër e më pas agjëronte kur e shihte Ramazanin. E nëse (**kishte re dhe**) nuk e shihte dot numëronte tridhjetë ditë (**të Sha'banit**) pastaj agjëronte**". Transmeton Ebu Daudi.

[(2)] Transmeton Ebu Daudi, Kapitulli i Agjërimit, Tema : "**Kur nuk shikohet hëna**", nr 2328.

Të gjitha këto hadithe që përmendëm janë të sakta madje edhe më të forta se hadithet e sakta sepse ato kanë arritur gradën e haditheve muteuatire [(3)].

Ka thënë Bekër Ebu Zejdi : "Fillimi i muajit nuk njihet vetëm se me anë të mënyrave të sigurta. E kjo është e kërkuar në të gjitha adhurimet e përcaktuara me kohë. Asnjëri prej tyre nuk është i saktë nëse nuk kryhet në kohën e tij, hyrjen e të cilit e kemi njohur me siguri të plotë. Për këtë arsye Allahu i Madhëruar e ka lidhur fillimin e tyre me shenja të sigurta të cilat nuk janë në duart e njerëzve. Por ato janë shenja që i ka vendosur Allahu në gjithësi. Në këto njohuri janë të barabartë dijetarët dhe njerëzit e paditur. Njerëzit e qytetëruar dhe fshatarët. E gjithë kjo, për të qënë ligjet e Sheriatit sa më të thjeshta...

Shikimi i hënës është i ligjëruar për këtë um-met për të njohur sezonet e adhurimit. Nëse adhurimi është vaxhib si agjërimi i Ramazanit, ose haxhi **atëherë edhe shikimi i hënës është farz kifaje.** Për këtë arsye nëse një detyrë nuk plotësohet pa diçka (tjetër) atëherë ajo (tjetra) është detyrë" [(4)].

Kështu që shikimi i hënës për njohjen e fillimit dhe mbarimit të Ramazanit është farz kifaje, nëse të gjithë muslimanët nuk interesohen për ta shikuar atë marrin gjynah të gjithë. E nëse disa e kryejnë këtë detyrë bie detyrimi nga të tjerët.

Profeti jonë sal-l Allahu alejhi ue sel-lem për t'ia mbyllur rrugën atyre që duan të përdorin llogaritjet astronomike në çështjen e agjërimit ka thënë në formë të qartë në hadithin të cilin e transmeton prej tij Abdullah Ibn Umeri radi Allahu anhuma : "**Ne jemi um-met analfabet nuk shkruajmë dhe as nuk llogarisim. Muaji është kështu ose kështu** (e bëri me shenjë me duart e tij)". D.m.th 29 ditë ose 30 ditë [(5)].

Ka thënë Ibn Tejmije : "Fjala e Profetit sal-lAllahu alejhi ue selem: "**Ne jemi një umet analfabet që nuk shkruajmë dhe as nuk llogarisim**" është lajm por që përmban kuptimin e ndalesës. Sepse ai na ka treguar se umeti që e ka ndjekur atë është umet mesatar, nuk shkruan dhe as nuk llogarit. Kështu që, kush shkruan ose llogarit nuk është prej këtij umeti në këtë çështje. Por ka ndjekur rrugë tjetër veç rrugës së besimtarëve të cilët janë ky umet. Kështu që ka vepruar atë që nuk është prej fesë dhe dalja prej fesë është haram. Prandaj shkrimi dhe llogaritja e përmendur janë haram" [(6)].

E në bazë të këtij hadithi kanë rënë dakord të gjithë dijetarët se muslimanët duhet të ecin me shikimin e hënës ose plotësimin e ditëve në fillimin dhe mbarimin

---

[(3)] **Hadith muteuatir** quhet ai hadith të cilin e transmeton një numër i madh sahabesh e prej tyre një numër i madh tabi'inësh e kështu me radhë deri tek dijetarët që i kanë vendosur këto hadithe në librat e tyre. Në këtë formë është transmetuar edhe Kur'ani i Madhërueshëm për këtë arsye ai ka gradën më të lartë të sigurisë.

[(4)] "**Fihku en-neuazil**" 2/195-198.

[(5)] Transmeton **Buhariu**, Kapitulli i Agjërimit, Tema : "**Fjala e Profetit sal-l Allahu alejhi ue sel-lem : "Nuk shkruajmë dhe as nuk llogarisim**". nr 1913. Gjithashtu e transmeton **Muslimi**, Kapitulli i Agjërimit, Tema : "**Është detyrë të agjërohet Ramazani dhe të çelet me shikimin e hënës e nëse nuk shikohet dot hëna, në fillim ose mbarim të muajit, plotësohen tridhjetë ditë**" nr 2563.

[(6)] "**Mexhmu' el fetaua**" i Ibn Tejmijes 25/164-165.

e muajit dhe nuk lejohet për ta të bazohen në llogaritjet astronomike në çështjen e fillimit dhe mbarimit të agjërimit [7].

Këtë Ixhma' e ka treguar **1**. Ibnul Mundhir, **2**. Ibnu Tejmija, **3**. Ebu Uelid El Baxhij, **4**. Sened (dijetar i medh'hebit Malikij), **5**. Ibnu Rrushdi, **6**. El Kurtubij, **7**. Ibnu Abidin, **8**. Ibnu Haxher El Askalani, **9**. Esh-Sheukani, **10**. Sid-dik Hasen Khan dhe të tjerë [8].

Ka thënë Shejhul Islam Ibnu Tejmije – Allahu e mëshiroftë – : "**Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem ka shprehur qartë se um-meti nuk ecën dhe as nuk duhet të eci me llogaritje**" [9].

Gjithashtu ka thënë : "**Dijetarët e konsideronin atë që ecte me llogaritje, njeri që ka futur në fe diçka që nuk është prej fesë dhe <u>e prisnin këtë mendim me kundërshtim ashtu siç kundërshtohen bidatçinjtë</u>**" [10].

Gjithashtu ka thënë : "Është vërtetuar në formë të sigurt në sun-net dhe **në rënien dakord të sahabëve se nuk lejohet (**për muslimanët**) të bazohen tek llogaritjet astronomike** siç ka thënë Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem : "**Ne jemi um-met analfabet nuk shkruajmë dhe as nuk llogarisim. Agjëroni kur ta shihni dhe çeleni kur ta shihni". <u>Ai që bazohet tek llogaritjet (</u>**<u>astronomike</u>**<u>), jo vetëm që konsiderohet bidatçi dhe i humbur në aspektin fetar por konsiderohet edhe i gabuar nga ana logjike dhe astronomike</u>** sepse astronomët e kanë të qartë se shikimi ose mos-shikimi (i hënës ditën e njëzet e nëntë në darkë) nuk mund të njihet me llogaritje astronomike" [11].

Gjithashtu ka thënë : "**Kush i merr të dhënat e hënës së re – të cilën e ka bërë Allahu kohë-përcaktimi për haxhin dhe për njerëzit – prej llogaritjeve dhe shkrimit, feja dhe logjika e tij janë të prishura**" [12].

Sid-dik Hasen Khan ka thënë : "Disa dijetarë të mëdhenj kanë thënë : Sheriati e ka lidhur detyrën e njohjes së fillimit dhe mbarimit të muajit me shikimin e hënës ose plotësimin e tridhjetë ditëve. A ka në gjithësi sqarim më të qartë se ky?!! **Ndërsa përcaktimi i ditëve dhe muajve me anë të llogaritjeve (**astronomike**) konsiderohet bidat e për këtë ka rënë dakord i gjithë um-meti**" [13].

Komisioni i përhershëm është pyetur : A konsiderohet kalendari aktual i ligjshëm në Islam apo jo?

---

[7] Sot llogaritjet astronomike përfaqësohen nga kalendari i cili e përcakton fillimin dhe mbarimin e Ramazanit që në fillim të vitit pa vënë re dhe pa u shqetësuar fare a ka dalë hëna e re apo jo.

[8] Në lidhje me këtë Ixhma të dijetarëve shih librat që vijojnë : "**Mexhmu' El Fetaua**" të Ibn Tejmijes 25/132, "**Fet'hul Bari**" të Ibn Haxher El Askalanit 4/158, **Tefsirin e Kurtubiut** 2/293, "**Hashijetu Ibni Abidin**" 3/408, "**Bidajetul Muxhtehid**" 2/557, "**Fikhu En-neuazil**" të Bekër Ebu Zejdit 2/200.

[9] "**Mexhmu' El Fetaua**" 25/179.

[10] "**Mexhmu' El Fetaua**" 25/179.

[11] "**Mexhmu' El Fetaua**" 25/207.

[12] "**Mexhmu' El Fetaua**" 6/590.

[13] "**Er-reudhatu En-nedijeh**" i Sid-dik Hasen Khanit 2/11.

Përgjigje : "Kalendari është prej çështjeve ixhtihadije (d.m.th. i bazuar në mendimin e atyre që e kanë përpiluar). Ata që e kanë përpiluar janë njerëz që mund t'ia qëllojnë dhe mund të gabojnë. Prandaj nuk duhet që kohët e namazit të lidhen me të dhe as fillimi dhe mbarimi i agjërimit, sepse fillimi dhe mbarimi i këtyre kohëve është treguar në Kur'an dhe Sun-net. Prandaj duhet që të mbështetemi tek argumentet e Sheriatit. Por mund përfitojnë prej tij muezinët dhe imamët në formë përafërsie. **Ndërsa në agjërim nuk duhet mbështetur tek ai (**kalendari**), në asnjë aspekt, sepse Allahu e ka lidhur agjërimin me fillimin e agimit deri në darkë (**në perëndimin e diellit**) dhe sepse Profeti sal-lAllahu alejhi ue sel-lem ka thënë** : "**Agjëroni kur ta shihni atë (**hënën e re**) dhe çeleni kur ta shihni atë**" [14].

- **Nëse drejtuesi i muslimanëve mbështetet tek llogaritjet astronomike (tek kalendari) dhe nuk shqetësohet për shikimin e hënës as në hyrje dhe as në daljen e muajit hënor detyra e muslimanëve është të distancohen prej këtij bidati dhe të mos e ndjekin atë. Për këtë çështje në veçanti kanë folur dijetarët që në kohët e hershme deri në kohët e sotme, prej këtyre kemi si vijon :**

1. **Ebu Hanifja** [15]. Ka treguar Es-Serhasij në librin "**El Mebsut**" nga Ebu Hanifja se ka thënë : "Banorët e një vendi agjërojnë pa shikuar hënën ndërsa një person nuk agjëroi deri sa pa hënën të nesërmen. Ata agjëruan 30 ditë ndërsa ai agjëroi vetëm 29 ditë. Ai nuk ka detyrë të agjërojë një ditë kaza. Kurse banorët e atij vendi kanë gabuar kur agjëruan pa e shikuar hënën e re sepse Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem ka thënë : "**Agjëroni kur ta shihni dhe çeleni kur ta shihni**". Kështu që banorët e këtij vendi e kundërshtuan urdhërin e Profetit sal-l Allahu alejhi ue sel-lem prandaj kanë gabuar" [16].

2. **Malik Ibnu Enes (**dijetari i njohur**)**. Transmeton Ibn Nafi' nga Maliku se ka thënë për prijësin që nuk agjëron në bazë të shikimit të hënës dhe as nuk çel në bazë të tij por agjëron dhe çel në bazë të llogaritjeve : "**Nuk ndiqet dhe as nuk ecet mbas tij**" [17].

3-4. El Karafij, ka thënë : "Ka thënë **Senedi** [18] : Nëse prijësi është i mendimit se llogaritjet lejohen dhe e fillon muajin me anë të llogaritjeve nuk ndiqet sepse ixhmau i selefëve është në kundërshtim me këtë" [19].

Këtu kemi fjalën e dy dijetarëve, fjalën e **Senedit** dhe **Karafit** i cili e ka transmetuar fjalën e Senedit në formë pohimi.

5-6. Muhamed ibn El Hubul-lij. Ka thënë Dhehebiu për të :

---

[14] "**Fetaua El-lexhnetit Daimeh**" 6/141 nr 4100, AbdulAziz Ibn Baz, AbduRraz-zak El Afifi dhe Abdullah Ibn Gudejan.

[15] Për ata që pretendojnë se janë hanefij.

[16] "**El Mebsut**" i Serhasit 3/78. Krahasoje këtë që tregon Ebu Hanifja me atë që ka ndodhur në fundin e Ramazanit të vitit 2010. Ke për të vënë re që këto dy raste janë pothuajse të njëjta.

[17] Tefsiri i Kurtubiut 2/293-294.

[18] Dijetar i medhhebit Malikij.

[19] "**El Furuk**" i Karafit 2/323.

"Ai ishte Imam (dijetar), ra dëshmor dhe ka qenë gjykatësi i qytetit Berka. I shkoi prijësi i Berkas dhe i tha : Nesër është festë. Tha : Jo, deri sa të shohim hënën, nuk mund t'ua çel agjërimin njerëzve dhe nuk marr gjynahun e tyre. Tha (prijësi) : Kështu ka urdhëruar Mensuri (halifja) – sepse ky ishte mendimi i Ubejdijeve (prijësve të Egjiptit). Ata e çelnin me llogaritjet astronomike jo me shikimin e hënës –. Hëna nuk u pa. Prijësi u gdhi me gjithë përgatitjet e festës. Gjykatësi i tha : Unë nuk dal dhe as nuk falem. Atëherë prijësi urdhëroi një person që të mbajë hytben dhe i shkruajti letër Mensurit (halifes) për çka ndodhi. Mensuri e kërkoi gjykatësin të paraqitet tek ai e ai shkoi. I tha : Pendohu që të të fal por ai nuk pranoi. Atëherë ai urdhëroi që ta lidhnin në diell deri sa vdiq. Ai kërkonte ujë por askush nuk i jepte. Më pas e kryqëzuan në një dru. Mallkimi i Allahut qoftë mbi mizorët" [20].

Këtu kemi edhe miratimin e **Imam Dhehebiut** i cili e lavdëroi këtë dijetar, e quajti atë shehid dhe i mallkoi ata që e vranë dhe nuk e quajti atë fitnexhi dhe as veprimin e tij fitne siç pretendojnë një pjesë e muslimanëve sot të cilët rendin për të kënaqur shumicën dhe jo Allahun.

7. **Ibn Rexhebi**, ka thënë : "Ajo që i ngjan kësaj çështjeje në rastin tonë është : nëse dëshmojnë dëshmitarët e drejtë tek gjykatësi se kanë parë hënën e Dhul Hixh-xhes ose të Ramazanit, e ai thotë : Ata për mua janë besnikë por unë nuk ua pranoj dëshminë ose gjëra të ngjashme me këto prej të cilave duket qartë se ai me dashje e le kryerjen e detyrës pa justifikim, **në këtë rast nuk ecet mbas tij por veprohet sipas të vërtetës** edhe pse mundet që njeriu ti bëjë lajka atij nga frika e sherrit të tij, siç ka urdhëruar Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem që njeriu të falet me ta nafile [21].

Vëreje sesi Ibn Rexhebi e lejoi kundërshtimin e prijësit në një çështje që është më e thjeshtë se llogaritjet astronomike, atëherë kur u duk qartë se prijësi nuk ka dëshirë të ndjekë të vërtetën.

8. **Komisioni i Përhershëm i Fetvave.** Këtij komision i është drejtuar kjo pyetje : Kreva një operacion në muajin e Ramazanit dhe tani unë dua ti zëvendësoj kaza (ditët që më kanë ngelur pa agjëruar) por muslimanët në qytetin tim janë ndarë në dy grupe :

Grupi i parë : E ka çelur me Arabinë Saudite dhe me disa vende Islame të tjera pas 29 ditësh agjërim.

Kurse **grupi i dytë** e ka plotësuar agjërimin 30 ditë duke ndjekur Algjerinë, vetëm se Algjeria e përcakton fillimin dhe mbarimin e muajve hënorë me anë të llogaritjeve astronomike. Pyetja ime është : Sa ditë duhet të agjëroj, 29 apo 30 ?

Përgjigje : Nuk merren fare në konsideratë llogaritjet astronomike në vërtetimin e fillimit dhe mbarimit të muajit të Ramazanit. Përkundrazi ai që merret në konsideratë është shikimi i hënës së re. E nëse nuk shikohet natën e tridhjetë të Sha'banit atëherë plotësohet muaji tridhjetë ditë nga dita e parë e fillimit të muajit

[20] "**Sijer E'lam En-nubela**" i Dhehebiut 15/374.

[21] "**Ahkam el Ihtilaf fi ru'jeti hilal dhil hixh-xheh**" i Ibn Rexheb El Hanbeliut f 64-66.

në bazë të shikimit. Gjithashtu nëse nuk shikohet hëna e muajit Sheu-ual natën e tridhjetë të Ramazanit e plotësojnë Ramazanin tridhjetë ditë. Duke u nisur nga kjo, ti ke për detyrë të agjërosh 29 ditë kaza të Ramazanit të cilat nuk pate mundësi t'i agjëroje për shkak të operacionit duke ndjekur kështu ato shtete të cilat agjëruan me shikimin e hënës dhe e çelën me shikimin e saj".

[Komisioni i Përhershëm për Kërkimet dhe Fetvave Islame. Kryetar : **Abdul Aziz Ibn Baz**, nën kryetar : **Abdur-raz-zak Afifi**, antar : **Abdullah Gudejan**, antar : **Abdullah Ibn Ku'ud**] [22].

9. **Abdullah El Xhibrin**, ka thënë në komentin që ka vendosur tek libri : "**Ahkam el ihtilaf fi ru'jeti hilal dhil hixh-xheh**" të cilin e ka shkruajtur dijetari i njohur Ibn Rexhebi :

"... E gjithë kjo vlen nëse ata që merren me vërtetimin e fillimit të muajit bazohen tek shikimi i hënës së re siç veprohet në vendin tonë – el hamdulilah – ndërsa nëse ata bazohen tek llogaritjet astronomike ose nuk e pranojnë dëshminë e dëshmitarëve e cila bie ndesh me llogaritjet astronomike, atëherë është detyrë për atë që e ka parë hënën ose që ka marrë vesh nga persona besnikë se hëna është parë që të veprojë në bazë të atij shikimi që është vërtetuar për të dhe të largohet nga mënyrat e tjera. Ky është edhe mendimi i Ibn Rexhebit siç u tregua më lart. Në këtë rast duhet që ta shfaqë veprimin e tij para njerëzve dhe t'u tregojë të tjerëve për atë gjë që e vërtetoi ai vet" [23].

10. **Muhamed Ibn Salih El Munexh-xhid**. Atij i është drejtuar kjo pyetje :

Pyetja nr. 50522: Unë jetoj në Hollandë. Njerëzit (këtu) ranë në kontradiktë për fillimin e Ramazanit. Disa prej tyre agjëruan me Egjiptin, disa prej tyre po presin deri sa të dalë lajmërimi në Gadishullin Arabik. Kush është qëndrimi i saktë në këtë çështje?

Përgjigje : Falenderimi i takon vetëm Allahut.

Së pari : Nuk vërtetohet hyrja e muajit nga ana Sheriatike vetëm se me anë të shikimit të hënës së re siç ka thënë Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem : "**Agjëroni kur ta shihni dhe çeleni kur ta shihni**". Transmeton Buhariu (1909) dhe Muslimi (1081). Nuk merren për bazë llogaritjet astronomike për vërtetimin e hyrjes së muajit.

Nuk ka dyshim se dalja e hënës ndryshon nga një vend në një tjetër sidomos kur flitet për vende të largëta. Kështu që nuk është kontradikta e dijetarëve këtu. Në këtë pikë askush nuk kundërshton. Por kontradikta është se ky ndryshim në daljen e hënës a ka ndikim në vërtetimin e fillimit të muajit nga një vend të tjetrin apo jo.

Së dyti : **Muslimanët që jetojnë në një shtet jo Islam nëse kanë një "komision Islam" tek i cili mund të referohen, të cilët bazohen në shikimin legjitim të hënës së**

[22] "**Fetaua el-lexhneti ed-daimeh**" 10/108, fetvaja nr 3127.

[23] "**Ahkam el ihtilaf fi ru'jeti hilal dhil hixh-xheh**" i ibn Rexhebit. Komenti në f 67.

re për të vërtetuar fillimin e muajt dhe daljen e tij, atëherë komisioni i përhershëm ka dhënë fetva se ky "komision" duhet që të ndiqet në fillimin dhe mbarimin e muajit. Detajet e kësaj përgjigje i gjeni tek fetvaja nr. (1248).

Ndërsa nëse nuk kanë "Komision Islam" atëherë nuk ka problem nëse ndjekin atë shtet tek i cili kanë besim, i cili bazohet tek shikimi sheriatik jo tek llogaritjet astronomike. Kështu ata mund të agjërojnë dhe çelin me të.

U pyet Shejh Ibn Bazi për disa njerëz që jetojnë në Spanjë dhe në Ramazan kanë agjëruar me Vendet e Shenjta.

U përgjigj : Ju treguat se keni agjëruar dhe çelur me ne sepse ju ishit në Spanjë gjatë muajit të Ramazanit. Nuk ka problem dhe as gjynah për ju, për këtë gjë. Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem ka thënë : "**Agjëroni kur ta shikoni dhe çeleni kur ta shikoni e nëse nuk e shihni dot (**për shkak të reve**) atëherë plotësoni tridhjetë ditë**". Kjo është e përgjithshme për gjithë um-metin. Vendet e Shenjta janë vendet më parësore që duhen ndjekur sepse ky vend përpiqet për të zbatuar Sheriatin – Allahu u dhëntë atyre sukses e udhëzim – edhe **sepse ju po qëndroni në një vend ku njerëzitnuk gjykojnë me Islam dhe nuk shqetësohen për ligjet Islame**". [Mexhmu' Fetaua Ibn Baz 15/105] [(24)].

Gjithashtu i është drejtuar kjo pyetje :

Pyetja nr. 67895 : Ne në vendin tonë e plotësuam Ramazanin 30 ditë ndërsa Arabia Saudite agjëroi 29 ditë. U befasova kur edhe një shoku im ditën e tridhjetë e çeli dhe më tha : Nuk lejohet të agjërohet kjo ditë se hëna është shikuar në Arabinë Saudite. Pyetja ime është : Çfarë gjykimi ka ajo që veproi shoku im ?

Përgjigje : Falenderimi i takon vetëm Allahut. Nëse muslimani ndodhet në një vend që bazohet tek shikimi sheriatik i hënës së re për të vërtetuar fillimin dhe mbarimin e muajit atëherë është detyrë për këtë person që të agjërojë dhe të çelë me ta. Këtë gjë e kemi shpjeguar tek përgjigja e pyetjes nr. 12660. **Ndërsa nëse muslimani jeton në një vend mosbesimtar ose në një vend në të cilin bëjnë lojëra me fillimin dhe mbarimin e muajit sipas dëshirave të tyre, pa u bazuar tek shikimi sheriatik i hënës atëherë nuk ka problem nëse ky person ndjek atë vend tek I cili ka besim në çështjen e shikimit dhe në çështjen e zbatimit të ligjeve të sheriatit**" [(25)].

- **Kush bazohet tek llogaritjet astronomike e agjërimi ose çelja e tij përkon me hënën, ai përsëri ka gabuar.**

Ka thënë Ibnu Kudameh El Mekdisij : "Nëse dikush bazohet tek fjala e astronomëve dhe atyre që njohin llogaritjet edhe po u përputh (agjërimi i tij me realitetin) agjërimi i tij nuk është i saktë edhe pse ata shpesh mund ta qëllojnë (në

[(24)] "**Fetaua el Islam sualun ue xheuab**" të Muhamed Salih El Munexh-xhid. Pyetja nr 50522.

[(25)] "**Fetaua el Islam sualun ue xheuab**" të Muhamed Salih El Munexh-xhid. Pyetja nr 67895. Kjo vlen në rastin kur nuk ekziston komisioni për vrojtimin e hënës së re në atë vend ndërsa nëse ka komision për vrojtimin e saj atëherë ky person duhet të bazohet tek rezultatet e këtij komisioni. Shikoje këtë detaj tek përgjigja e mëparshme e shejhut.

llogaritjet e tyre) sepse ato nuk janë argumente fetare tek të cilat mund të mbështet (besimtari), kështu që ekzistenca e tyre është njësoj si mos-ekzistenca e tyre. Profeti sal-l Allahu alejhi ue sel-lem ka thënë : "**Agjëroni kur ta shihni dhe çeleni kur ta shihni**" dhe në një transmetim thotë : "**Mos agjëroni deri sa ta shihni dhe mos e çelni deri sa ta shihni**"" [26].

Gjithashtu ka thënë Ebu Uelid El Baxhij : "Ka transmetuar Ibnu Nafi' nga Maliku se ka thënë për prijësin që nuk agjëron në bazë të shikimit të hënës dhe as nuk çel në bazë të saj por agjëron dhe çel në bazë të llogaritjeve : "**Nuk ndiqet dhe as nuk ecet mbas tij**". Më pas tha Ebu Uelid El Baxhij : "**Nëse dikush bazohet në to (llogaritjet) – për mendimin tim – ai nuk duhet ti marrë në konsideratë ato ditë që i ka agjëruar në bazë të llogaritjeve por duhet të bazohet tek shikimi dhe plotësimi i ditëve e nëse në bazë të tyre e sheh të nevojshme të agjërojë ndonjë ditë kaza (që mund ti ketë ikur për shkak të llogaritjeve) ta kryejë atë**. Allahu e di më mirë" [27].

Për më tepër rreth kësaj çështjeje mund të lexosh librin : "**Rregullat e njohjes së fillimit dhe mbarimit të Ramazanit sipas ligjit Islam".** Aty janë shpjeguar edhe dyshimet e atyre që e lejojnë këtë bidat për hir të shumicës ose për të mos bërë fitne siç pretendojnë.

Së fundi, lusim Allahun, Zotin e Xhibrilit, Mikailit dhe Israfilit, Krijuesin e qiejve dhe të tokës, Të Diturin e të fshehtës dhe të dukshmes, Atë që do gjykojë ndërmjet robërve të Tij në mosmarrëveshjet që kanë pasur, që të na udhëzojë ne tek e vërteta në të cilën njerëzit kanë rënë në kontradiktë. Ai udhëzon kë të dëshirojë në rrugën e drejtë. Amin

Përgatiti

Abdurrahim Balla

---

[26] "**El Mugnij Sherh Muhteser El Hirakij**" Ibn Kudameh 4/338.

[27] "**El Munteka sherh el Muuet-ta**" i Ebu Uelid El Baxhit 3/9.